

SL(5)541 – Rheoliadau Llywodraeth Leol (Coronafeirws) (Gohirio Etholiadau) (Cymru) 2020

Cefndir a Diben

Gwnaed y Rheoliadau hyn gan Weinidogion Cymru o dan adrannau 67 a 68 o Ddeddf y Coronafeirws 2020, a daethant i rym ar 5 Mai 2020. Mae'r Rheoliadau'n gohirio is-etholiadau penodol y bwriadwyd iddynt gael eu cynnal yn ystod y cyfnod rhwng 16 Mawrth 2020 a 31 Ionawr 2021.

Mae Rheoliad 3 yn gohirio isetholiadau a fyddai'n cael eu cynnal i lenwi swyddi gwag cyngorwyr yn unrhyw gyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol yng Nghymru tan ddiwrnod sy'n dod o fewn y cyfnod sy'n dechrau ar 1 Chwefror 2021 ac yn gorffen ar 16 Ebrill 2021.

Mae Rheoliad 4 yn gohirio isetholiadau a fyddai'n cael eu cynnal i lenwi swyddi gwag cyngorwyr cymuned yn unrhyw gyngor cymuned yng Nghymru ar ddiwrnod sy'n dod o fewn y cyfnod sy'n dechrau ar 1 Chwefror 2021 ac yn gorffen ar 16 Ebrill 2021.

Mae Rheoliad 5 yn gwneud darpariaeth i ryddhau swyddogion canlyniadau ac eraill o'u hatebolwydd o dan ddarpariaethau penodol Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 mewn perthynas â phleidleisiau yr oedd yn ofynnol iddynt gael eu cynnal ond na chawsant eu cynnal yn y cyfnod ar ôl 24 Ebrill 2020.

Gweithdrefn

Negyddol.

Materion technegol: craffu

Nodwyd un pwynt i gyflwyno adroddiad arno o dan Reol Sefydlog 21.2 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

Rheol Sefydlog 21.2 (v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol.

1. Mae rheoliadau 3(1) a 4(1) gyda'i gilydd yn darparu ar gyfer gohirio etholiad perthnasol (a ddiffinnir yn Rheoliad 2 fel etholiad i lenwi swydd cyngorydd sy'n digwydd bod yn wag mewn cyngor sir, cyngor bwrdeistref sirol neu gyngor cymuned yng Nghymru).

Yn unol â'r darpariaethau hyn, dylid cynnal etholiad perthnasol a fyddai "fel arall yn cael ei chynnal... ar ddiwrnod yn ystod y cyfnod perthnasol" (sef y cyfnod rhwng 16 Mawrth 2020 a 31 Ionawr 2021) o fewn y cyfnod sy'n dechrau ar 1 Chwefror 2021 ac yn gorffen ar 16 Ebrill 2021 yn lle hynny.

Fodd bynnag, nid yw'r Rheoliadau'n nodi manylion ynghylch a fyddai etholiad perthnasol yn ddarostyngedig i'r darpariaethau gohirio yn Rheoliadau 3(1) a 4(1), a'r darpariaethau cysylltiedig o ran datgymhwyso atebolwydd troseddol am dorri dyletswydd swyddogol ar gyfer swyddogion canlyniadau ac eraill o dan Reoliad 5, o dan amgylchiadau pe byddai'r amserlen statudol arferol ar gyfer cynnal etholiad o'r fath yn syrthio'n rhannol o fewn y cyfnod perthnasol ac yn rhannol ar ei ôl.

Rhinweddau: craffu

Nodwyd y tri phwynt a ganlyn i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.3 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

Rheol Sefydlog 21.3(ii) - ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Senedd.

1. Nodwn fod y rheol 21 diwrnod wedi'i thorri (h.y. y rheol o dan adran 11A(4) o Ddeddf Offerynnau Statudol 1946 y dylid gosod offeryn statudol gweithdrefn negyddol gerbron y Senedd o leiaf 21 diwrnod cyn y daw'r offeryn hwnnw i rym), a nodwn yr esboniad am dorri'r rheol a ddarparwyd gan y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd, mewn llythyr at y Llywydd dyddiedig 29 Ebrill 2020. Mae'r llythyr yn egluro bod torri'r rheol yn caniatáu i'r Rheoliadau hyn ddod i rym ar 5 Mai 2020. Mae'r llythyr yn cadarnhau bod hyn yn angenrheidiol gan fod Deddf y Coronafeirws 2020 yn indemnio swyddogion canlyniadau ac eraill rhag torri eu dyletswydd swyddogol trwy ddatgymhwyso adrannau 39 a 63 o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 ar gyfer y cyfnod rhwng 15 Mawrth a 24 Ebrill 2020. Mae'r llythyr yn nodi hefyd y byddai "bwlch hir rhwng diwedd y sicrwydd indemnïad hwnnw a rhoi'r Gorchymyn [sic] hwn yn ei le yn gadael swyddogion canlyniadau yn agored i erlyniad."

2. Nodir yn y Memorandwm Esboniadol, ac yn y llythyr y cyfeiriwyd ato uchod, oherwydd natur frys y Rheoliadau, nad yw Llywodraeth Cymru wedi cynnal ymgynghoriad arnynt. Ni chwblhawyd asesiad effaith rheoleiddiol chwaith. Fodd bynnag, mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi y gofynnwyd am safbwyntiau rhanddeiliaid (fel y Comisiwn Etholiadol, Bwrdd Cydlynu Etholiadol Cymru a'r Gymdeithas Gweinyddwyr Etholiadol). Hefyd, ceisir rhagor o safbwyntiau rhanddeiliaid yn ôl-weithredol fel rhan o ymgynghoriad yn y dyfodol ar "ddarpariaethau atodol angenrheidiol". Nid yw'r Memorandwm Esboniadol yn cadarnhau natur y darpariaethau atodol hynny.

3. Rydym yn nodi'r materion canlynol mewn perthynas â'r Memorandwm Esboniadol:

- a. Ceir nifer o wallau drwyddi draw lle cyfeirir at yr offeryn fel Gorchymyn yn hytrach na Rheoliadau;
- b. Yn adran 3.2, mae'r dyddiadau'n anghywir wrth gyfeirio at effaith adran 65 o Ddeddf y Coronafeirws 2020 (mae'r cyfnod y cyfeirir ato yn dechrau ar 16 Mawrth 2020 yn hytrach na 15 Mawrth 2020) ac wrth gyfeirio at y cyfnod perthnasol at ddibenion adran 67 o'r Ddeddf honno (a ddylai nodi 16 Mawrth 2020 a 5 Mai 2021 yn hytrach na "16 Mawrth a 5 Mai 2021");
- c. Yn adran 3.2, cyfeirir at y ffaith fod adran 65 o Ddeddf y Coronafeirws yn ddarpariaeth sy'n darparu pwerau i Weinidogion Cymru (mae'r pwerau gwneud rheoliadau at y dibenion hyn yn adrannau 67 a 68 o'r Ddeddf honno yn unig);
- d. Yn adran 4.2, ceir datganiad fod darpariaethau Deddf y Coronafeirws 2020 yn cael eu cyfyngu o ran amser am ddwy flynedd. Ceir nifer o eithriadau i'r ddarpariaeth hon ynghylch pryd y daw i ben, gan gynnwys, yn unol ag adran 89(2)(i) o'r Ddeddf honno, y pwerau galluogi y dibynnir arnynt ar gyfer y Rheoliadau hyn;
- e. Mae adran 4.3 yn cyfeirio at Lywodraeth y DU yn cyhoeddi ei bwriad i ohirio pob etholiad a oedd i'w gynnal ym mis Mai 2020 ac yn nodi y "rhoddodd Llywodraeth Cymru ei chefnogaeth lawn i'r swyddogion canlyniadau a wnaeth y penderfyniad i beidio â chynnal eu hetholiadau cyn dyddiad y Cydsyniad Brenhinol na fyddai'n berthnasol i'r darpariaethau hyn". Nid yw'n glir pa ddarpariaethau y cyfeirir atynt yn y cyd-destun hwn, o ystyried y cyfeiriad at ddyddiad y Cydsyniad Brenhinol; ac
- f. Mae adran 4.7 yn cyfeirio at adran 63 o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 gan ddweud ei fod yn darparu ar gyfer "trosedd mewn dyletswydd swyddogol" a ddylai gyfeirio at dorri dyletswydd swyddogol.

Y goblygiadau yn sgil ymadael â'r Undeb Ewropeaidd

Ni nodwyd unrhyw oblygiadau i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.3 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

Ymateb y Llywodraeth

Ymateb i'r pwynt Craffu Technegol

Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Ymateb y Llywodraeth:

Nid yw'r Rheoliadau yn pennu a fyddai etholiad perthnasol yn ddarostyngedig i'w ohirio a datgymhwyso'r darpariaethau atebolrwydd o dan amgylchiadau pan fo'r cyfnod arferol ar gyfer cynnal etholiad o'r fath yn dod yn rhannol o fewn y cyfnod perthnasol ac yn rhannol ar ei ôl am y rheswm a ganlyn. Yn unol ag adran 89 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 rhaid cynnal etholiad i lenwi swydd sy'n digwydd dod yn wag o fewn 35 o ddiwrnodau o'r adeg y daw'r swydd honno'n wag. Sylweddolir y gallai'r cyfnod o 35 o ddiwrnodau "bontio'r" cyfnod perthnasol. Mater i'r swyddog canlyniadau yw pennu dyddiad etholiad o'r fath, fodd bynnag (gweler adran 89(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972). Nid yw'r pŵer i wneud rheoliadau yn adran 67 o Ddeddf y Coronafeirws 2020 yn darparu'r pŵer i gyfarwyddo swyddogion canlyniadau i bennu dyddiad penodol. Os yw'r dyddiad y mae'r swyddog canlyniadau yn ei bennu ar gyfer etholiad o'r fath o fewn y cyfnod perthnasol yna caiff yr etholiad ei ohirio a bydd y darpariaethau datgymhwyso yn gymwys. Os yw'r dyddiad y mae'r swyddog canlyniadau yn ei bennu y tu allan i'r cyfnod perthnasol yna ni chaiff yr etholiad ei ohirio ac ni chaiff y darpariaethau atebolrwydd eu datgymhwyso. Rydym yn ystyried ar hyn o bryd a oes angen gwneud darpariaeth atodol bellach yn unol â'r pŵer yn adran 68 o Ddeddf y Coronafeirws 2020 mewn cysylltiad â'r rheoliadau a wneir o dan adran 67 o Ddeddf 2020.

Ymateb i'r pwynt Craffu ar Rinweddau

Rheol Sefydlog 21.3(ii) - ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Senedd

Ymateb y Llywodraeth:

- O ran yr ail bwynt craffu ar rinweddau, mae adran 68 o Ddeddf y Coronafeirws 2020 yn darparu'r pŵer i wneud darpariaeth atodol ac yn gosod rhestr o faterion, nad yw'n cynnwys popeth, y gellir gwneud darpariaeth yn eu cylch. Caiff unrhyw ddarpariaeth atodol yr ystyrir ei bod yn angenrheidiol (sy'n cael ei ystyried ar hyn o bryd) ei gwneud yn unol â'r pŵer hwnnw.
- O ran y trydydd pwynt craffu ar rinweddau, rydym yn nodi ac yn derbyn y materion a nodwyd. Caiff y Memorandwm Esboniadol ei ddiwygio a'i ailosod fel mater o frys.

Trafodaeth y Pwyllgor

Trafododd y Pwyllgor yr offeryn gydag ymateb y Llywodraeth yn ei gyfarfod ar 18 Mai 2020 ac mae'n cyflwyno adroddiad i'r Senedd yn unol â'r pwyntiau adrodd uchod.

